

Agnieszka Kawalec

ORCID: 0000-0002-3144-3184

(Uniwersytet Rzeszowski)

„Rok 1918. Koniec starego świata, początek nowego”. Międzynarodowa konferencja naukowa, Poznań, 16–17 maja 2018 r.

Rok 1918 to ważna cezura dla wielu państw i narodów Europy Środkowo-Wschodniej. Zakończenie pierwszej wojny światowej i w konsekwencji rozpad Austro-Węgier stanowi przełomowy moment dla Austriaków, Polaków, Węgrów, Rumunów, Czechów, Słowaków, Ukraińców i innych narodów dawnej c.k. monarchii. Dotychczasowy porządek świata odszedł bezpowrotnie, należało stawić czoła nowej rzeczywistości. Każdy z tych narodów przechodził nieco inną drogę. Dla Polaków dzień 11 listopada stał się symboliczną datą odzyskania niepodległości i początkiem trudnej walki o granice państwa i wewnętrzny porządek.

Dla badaczy dziejów i kultury monarchii habsburskiej setna rocznica zakończenia pierwszej wojny światowej stała się pretekstem do głębszej analizy i oceny tych wydarzeń z perspektywy państw powstałych na gruzach c.k. monarchii. Była to też okazja do uchwycenia symbolicznego momentu końca „pięknego wieku XIX”, ale także do refleksji nad konsekwencjami tego faktu dla państw i narodów w nowych warunkach społeczno-politycznych. Problemy te stały się przedmiotem obrad międzynarodowej konferencji naukowej pod tytułem: „Rok 1918. Koniec starego świata, początek nowego”.

Konferencja, zainicjowana przez pracowników Zakładu Myśli i Kultury Politycznej Instytutu Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, współorganizowana przez Austriacki Ośrodek Kultury UAM przy współudziale Austriackiego Forum Kultury w Warszawie, odbyła się w dniach 16–17 maja 2018 r. w Poznaniu. Obrady toczyły się w Domu Studenckim Jowita, w Austriackim Ośrodku Kultury w Poznaniu oraz w Collegium Historicum UAM. Wzięli w niej udział wybitni specjaliści z zakresu historii i literaturoznawstwa z Polski, Austrii i Czech.

Sesja miała charakter interdyscyplinarny, a tematyka była bardzo różnorodna. Dość wspomnieć interesujące wystąpienia prof. prof.: Jacka Purchli

(UJ) *Wiedeń roku 1918, jako symboliczny obraz końca Starego Świata*, Adama Kożuchowskiego (IH PAN) *Ewolucja obrazu i postaw wobec Austro-Węgier w historiografii austriacko-niemieckiej i zachodniej po 1918 roku*, Krzysztofa Zamorskiego (UJ) *Czy w 1918 r. nadszedł zmierzch cywilizacji Zachodu?*, Jana Rychlika (Uniwersytet Karola w Pradze) *Czeska i słowacka polityka w latach pierwszej wojny światowej i powstanie Czechosłowacji*, Krzysztofa A. Kuczyńskiego (Uniwersytet Łódzki) *Austro-polskie powinowactwa literackie w latach 1918–1939* czy Stefana H. Kaszyńskiego (UAM) „3 November 1918” *Franza Theodora Csokora. Sztuka o micie założycielskim Republiki Austrii*.

W programie konferencji ciągle przewijała się tematyka galicyjska. Prof. Alois Woldan (Uniwersytet Wiedeński) na podstawie analizy polskiej i ukraińskiej literatury wygłosił referat *Między entuzjazmem i rozczarowaniem – polskie i ukraińskie wizje przyszłości podczas I wojny światowej*. Kwestie polityczne, w tym poglądy, postawy, koncepcje czołowych polityków austriackich pochodzących z Galicji i komentatorów życia politycznego przewijały się w trzech wystąpieniach: dra hab. Damiana Szymczaka (UAM) *Od listopada do listopada. Austrii i Polski wzajemne się rozstrzygnięcie*, dra Mariusza Menza (UAM) *Stanisław Koźmian wobec wydarzeń roku 1918*, czy prof. Waldemara Łazugi (UAM) *Rok 1918. Ludzie wczoraj, ludzie jutra*. Nie pominięto również tematyki społecznej, w tym roli kobiet, o której traktował referat dr Anny Piesiak (UAM) „*W głowie się mąci od bigosu, który zapanował*”. *Rok 1918 w świetle kobiecych przekazów pamiątkarskich*. Obecne były też głosy dotyczące roli nauczycieli i uczonych galicyjskich w budowie nowego systemu edukacji na różnych poziomach kształcenia, czego przykładem były wystąpienia dr hab. Violetty Julkowskiej *Doświadczenia galicyjskie Tadeusza Łopuszańskiego w tworzeniu podstaw systemu edukacji niepodległościowej państwa polskiego w latach 1918–1926* oraz dr Agnieszki Kawalec (UR) *Humanistyka polska przed i po 1819 r. Przypadek Uniwersytetu Lwowskiego*. Dopelnieniem omawianej problematyki był referat prof. Christopha Augustynowicza (Uniwersytet Wiedeński), który dokonał przeglądu współczesnego piśmiennictwa historycznego na temat Galicji.

Sesję zakończyła interesująca dyskusja. Wśród problemów najwyraźniej rysowały się skomplikowane stosunki pomiędzy narodami i nowo powstałymi państwami, relacje podszyte często nieufnością, rywalizacją, generujące konflikty. Częściej jednak zwracano uwagę na wartości, które trwale wpisały się w tradycję narodów wywodzących się z dawnej c.k. monarchii, jak wspólne dziedzictwo kulturowe, bogate doświadczenia w wielu dziedzinach życia, m.in. społecznego, politycznego, w architekturze i infrastrukturze miejskiej, w edukacji czy nauce, przeszczepiane w warunkach nowo powstałych państw narodowych, sentyment do przeszłości, a czasami wręcz tendencje do jej mitologizacji.